

การพัฒนาหลักสูตรวิชาสังคมไทยร่วมสมัยในระดัปลุ่มศึกษาตามแนวกระบวนการทางสังคม

นางสาวจิตรลดา สุวัฑฒิตกุล

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาตรีศึกษาศาสตร์บัณฑิต

สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พ.ศ. 2533

ISBN 974-577-480-4

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

016229

THE DEVELOPMENT OF SOCIAL PROCESS BASED CURRICULUM
FOR CONTEMPORARY THAI SOCIETY COURSE AT THE
HIGHER EDUCATION LEVEL

Miss Chitralada Suwatthikul

A Dissertation Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Doctor of Philosophy
Curriculum and Instruction Program
Graduate School
Chulalongkorn University
1990

ISBN 974-577-480-4

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี

การพัฒนากลยุทธ์วิชาสังคมไทยร่วมสมัยในระดับอุดมศึกษาตามแนว
กระบวนการทางสังคม

โดย

นางสาวจิตลดา สุวัทธิกุล

ภาควิชา

คณะกรรมการบริหารหลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต คณะครุศาสตร์

อาจารย์ปรึกษา

รองศาสตราจารย์ ดร. ทิสนา เข้มมณี

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัยเป็นส่วนหนึ่งของการ
การศึกษาตามหลักสูตรปริญญาครุศาสตรศึกษาศาสตรบัณฑิต

..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(ศาสตราจารย์ ดร.ถาวร วัชรภักย์)

คณะกรรมการสอบบัณฑิตวิทยาลัย

..... ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.ไพฑูริย์ สีนลารัตน์)

..... อาจารย์ปรึกษา
(รองศาสตราจารย์ ดร. ทิสนา เข้มมณี)

..... กรรมการ
(ศาสตราจารย์ จำเรียง ภาวิจิตร)

..... กรรมการ
(อาจารย์ ดร.ทวิวัฒน์ ปิตยานนท์)

..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.บุญมี เจริญกุล)

ตรลดา สุวัตติกุล : การพัฒนาหลักสูตรวิชาสังคมไทยร่วมสมัยในระดับอุดมศึกษาตามแนว
กระบวนการทางสังคม (THE DEVELOPMENT OF SOCIAL PROCESS BASED CURRICULUM
FOR CONTEMPORARY THAI SOCIETY AT THE HIGHER EDUCATION LEVEL)

อ.ปริญญา : รศ.ดร.ทิศนา แคมมณี, 546 หน้า. ISBN 974-577-480-4

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อนำเสนอหลักสูตรแบบเน้นกระบวนการทางสังคมสำหรับวิชา
สังคมไทยร่วมสมัยในระดับอุดมศึกษา โดยกำหนดขอบเขตให้เป็นรายวิชาหนึ่งในกลุ่มวิชาพื้นฐานทั่วไปของ
การศึกษาระดับปริญญาบัณฑิต

การวิจัยนี้มีวิธีดำเนินการวิจัย 6 ขั้นตอนต่อเนื่องกันคือ (1) การศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน
เพื่อการพัฒนาหลักสูตร โดยศึกษาวิเคราะห์จากหนังสือ เอกสารและรายงานการวิจัยที่เกี่ยวข้อง
การสัมภาษณ์และการส่งแบบสอบถามไปยังผู้เชี่ยวชาญทางสังคมไทย อาจารย์ผู้สอนรายวิชาที่เกี่ยวข้องกับ
สังคมไทยในสถาบันอุดมศึกษาและนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา จำนวน 13 สถาบัน (2) การพัฒนาหลักสูตร
โดยกำหนดรูปแบบหลักสูตร หลักการและเหตุผล จุดมุ่งหมาย เนื้อหา กิจกรรมการสอนและการใช้สื่อ
แนวการวัดและประเมินผล (3) การพัฒนารูปแบบการสอนโดยกำหนดรูปแบบการสอนที่สอดคล้องกับรูปแบบ
ของหลักสูตร จำนวน 6 รูปแบบ (4) การทดลองใช้หลักสูตรและรูปแบบการสอนกับนักศึกษาชั้นปีที่ 1
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร ปีการศึกษา 2532 จำนวน 26 คน โดยใช้แบบการทดลองแบบ
กลุ่มเดียว มีการวัดก่อนและหลังการทดลอง (5) การประเมินผลหลักสูตร พิจารณาจากผลสัมฤทธิ์และ
เจตคติของผู้เรียนกับผลการใช้หลักสูตร (6) การแก้ไขปรับปรุงหลักสูตรและรูปแบบการสอน โดยพิจารณา
จากผลการประเมินจากผู้ทรงคุณวุฒิด้านหลักสูตร ด้านเนื้อหาวิชาสังคมไทย และด้านการวัดและประเมินผล

ผลการวิจัยพบว่า

(1) ได้หลักสูตรและเอกสารหลักสูตรวิชาสังคมไทยร่วมสมัยในระดับอุดมศึกษา (2) ผลการ
ทดลองใช้หลักสูตรที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นปรากฏว่า ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและมีเจตคติต่อสังคมไทย
ร่วมสมัยสูงขึ้นกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญระดับ .05 (3) กลุ่มทดลองและผู้สอนมีความพอใจ
ในหลักสูตรและรูปแบบการสอนที่พัฒนาขึ้นครั้งนี้

คณะกรรมการบริหารหลักสูตรคุุชฎบัณฑิต
ภาควิชา ..... คณะครุศาสตร์
สาขาวิชา ..... หลักสูตรและการสอน
ปีการศึกษา 2532

ลายมือชื่อนิสิต .....
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา .....
.....

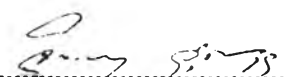

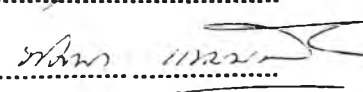
CHITRALADA SUWATTHIKUL : THE DEVELOPMENT OF SOCIAL PROCESS BASED CURRICULUM FOR CONTEMPORARY THAI SOCIETY COURSE AT THE HIGHER EDUCATION LEVEL. DISSERTATION ADVISOR : ASSO.PROF. TISANA KHEMMANI, Ph.D., 546 PP. ISBN 974-577-480-4

The purpose of this study was to develop a social process based curriculum for a contemporary Thai society course at the higher education level for the implementation as a suggested course in general education at the higher education level. The study was conducted in six steps sequentially: (1) basic data from books, documents and relevant researchs were collected and analyzed. Experts and instructors of contemporary Thai society as well as undergraduate students in 13 institutions were requested to give interviews and to fill out questionnaires; (2) developing curriculum by setting rationale, aims, contents, instructional strategies, media, and evaluation; (3) developing teaching models by employing 6 suggested teaching models correlated with the curriculum models; (4) implementing curriculum and teaching models: 26 freshmen of the education faculty, Silpakorn University were randomly selected. Experimental design used was one group pretest-posttest; (5) curriculum evaluation was determined by the achievement scores, the students' attitudes and the effectiveness of the designed curriculum; (6) the revision of the curriculum and teaching models was examined by experts and by subject specialists.

Outcomes of this study: (1) the curriculum and related materials of contemporary Thai society at the higher education level developed are available for use; (2) after using the designed curriculum, the post-test achievement and the attitude scores of the experimental group were higher than the pretest scores at the significant level of .05, (3) the experimental group and the instructor were both satisfied with the curriculum and the teaching models developed by the researcher.

คณะกรรมการบริหารหลักสูตรคุุณยบัณฑิต
คณะครุศาสตร์
ภาควิชา .....
สาขาวิชา หลักสูตรและการสอน
.....
ปีการศึกษา 2532 .....

ลายมือชื่อนิติ .....

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา .....

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม .....

กิตติกรรมประกาศ

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.ทิศนา แซ่มะณี อาจารย์ที่ปรึกษา วิทยานิพนธ์ซึ่งได้กรุณาให้ความช่วยเหลือเอาใจใส่ให้คำแนะนำที่เป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการวิจัย จนกระทั่งวิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จ โดยยุดีและขอกราบขอบพระคุณคณาจารย์ที่มีส่วนช่วยเหลือแนะนำ และให้กำลังใจตลอดระยะเวลาการวิจัยครั้งนี้คือ ศาสตราจารย์ ดร.สุจิต เพ็ชรชอบ ศาสตราจารย์สุเมธ อมรวิวัฒน์ และ รองศาสตราจารย์ ดร.จันทร คุ้มเชื้อพานิช

ขอขอบพระคุณผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้เชี่ยวชาญและอาจารย์ที่กรุณาตอบแบบสอบถามและประเมิน เอกสารหลักสูตร อาจารย์จากสถาบันการศึกษาต่าง ๆ ที่กรุณาตอบแบบสอบถามและประสานงาน เรื่องแบบสอบถาม อาจารย์อรุณี สติชัยภาคกุล ที่ได้กรุณาสละเวลาเป็นวิทยากรในการทดลองใช้ หลักสูตร ขอขอบคุณนักศึกษาที่ได้อาจารย์ช่วยตอบแบบสอบถามและนักศึกษาผู้ซึ่งสมัครใจเข้ารับการทดลอง การใช้หลักสูตรที่พัฒนาขึ้นครั้งนี้

ขอกราบขอบพระคุณบิดา มารดา บุชนิยบุคคลซึ่งเป็นผู้วางรากฐานความสำเร็จครั้งนี้ ของผู้วิจัย และท้ายที่สุดขอกราบคารวะดวงวิญญาณของรองศาสตราจารย์ ดร.สังัด อุทรานันท์ อดีตอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ซึ่งได้กรุณาให้ความช่วยเหลือเอาใจใส่และให้คำแนะนำที่เป็น ประโยชน์อย่างยิ่งต่อการวิจัยจนกระทั่งวารสารสุดท้ายของชีวิต

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญตาราง	ช
บท	
1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	7
ขอบเขตของการวิจัย	7
ประโยชน์ที่รับจากการวิจัย	7
คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย	8
สมมติฐานการวิจัย	9
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	10
โครงสร้างของสังคม	11
ความหมายของสังคม	11
ลักษณะและหน้าที่ของสังคมมนุษย์	12
ประเภทของสังคมมนุษย์	13
ลักษณะโครงสร้างของสังคม	16
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสังคมไทย	22

สารบัญ (ต่อ)

บทที่

หน้า

การพัฒนาหลักสูตรและรูปแบบการสอน	28
การพัฒนาหลักสูตร	28
ความหมายของหลักสูตร	28
องค์ประกอบของหลักสูตร	31
พื้นฐานที่จำเป็นสำหรับการพัฒนาหลักสูตร	33
ความหมายและกระบวนการพัฒนาหลักสูตร	45
การกำหนดรูปแบบหลักสูตร	47
การจัดหลักสูตร ในระดับอุดมศึกษา	61
การจัดหลักสูตร วิชาพื้นฐานทั่วไปในระดับอุดมศึกษา ..	63
การพัฒนารูปแบบการสอน	68
ความหมายของรูปแบบและรูปแบบการสอน	68
การจัดกลุ่มรูปแบบการสอน	69
รูปแบบการสอนที่สอดคล้องกับรูปแบบหลักสูตร	81
การพัฒนาหลักสูตรและรูปแบบการสอนแบบเน้นกระบวนการ	
การทางสังคม	96
กระบวนการทางสังคม	96
บทบาทของการศึกษาในการพัฒนาสังคม	100
บทบาทของการศึกษาในการพัฒนาทางวัฒนธรรม	102
รูปแบบหลักสูตรและการสอนแบบเน้นกระบวนการ	
การทางสังคม	103

สารบัญ (ต่อ)

บทที่		หน้า
3	วิธีดำเนินงานวิจัย	107
	ชั้นตอนที่ 1 การศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน	
	เพื่อการพัฒนาหลักสูตร	109
	ชนิดของข้อมูลที่ศึกษา	109
	แหล่งข้อมูล เครื่องมือและวิธีการเก็บรวบรวม	
	ข้อมูล	110
	เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล	111
	การวิเคราะห์ข้อมูล	114
	ชั้นตอนที่ 2 การพัฒนาหลักสูตร	115
	การยกร่างหลักสูตร	115
	การกำหนดรูปแบบหลักสูตร	115
	การกำหนดหลักการและเหตุผลของหลักสูตร ..	115
	การกำหนดจุดประสงค์ของหลักสูตร	116
	การกำหนดเนื้อหา	116
	การกำหนดหลักการและแนวทางในการจัด	
	การเรียนการสอน	116
	การกำหนดแนวทางการวัดและประเมินผล ...	116
	การประเมินและการปรับปรุงโครงสร้างหลักสูตร	117
	ชั้นตอนที่ 3 การพัฒนารูปแบบการสอน	118
	การพิจารณาแบบการสอนที่สอดคล้องกับหลักสูตร ..	118
	การตรวจสอบความสอดคล้องของรูปแบบการสอน	
	กับหลักสูตรและความเป็นไปได้ของ	
	การใช้หลักสูตร	119

สารบัญ (ต่อ)

บทที่

หน้า

	การแก้ไขปรับปรุง	119
ชั้นตอนที่ 4	การทดลองใช้หลักสูตรและรูปแบบการสอน	120
	การเตรียมการทดลองใช้หลักสูตรและ รูปแบบการสอน	120
	การทดลองใช้หลักสูตรและรูปแบบการสอน	122
ชั้นตอนที่ 5	การประเมินผลหลักสูตร	124
	ขอบเขตการประเมิน	124
	เครื่องมือและการสร้างเครื่องมือประเมินผล การใช้หลักสูตร	124
	การวิเคราะห์ข้อมูล	126
ชั้นตอนที่ 6	การแก้ไขปรับปรุงหลักสูตรและรูปแบบการสอน	127
	การนำเสนอผลการวิจัย	127
4	ผลการวิเคราะห์ข้อมูลและการพัฒนาหลักสูตร	129
ตอนที่ 1	ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานสำหรับ การพัฒนาหลักสูตร	130
ตอนที่ 2	ผลการสร้างเอกสารหลักสูตร (ฉบับร่าง)	157
ตอนที่ 3	ผลการวิเคราะห์การประเมินเอกสารหลักสูตร	160
ตอนที่ 4	ผลการปรับปรุงเอกสารหลักสูตร (ฉบับทดลอง)	164
ตอนที่ 5	ผลการทดลองใช้หลักสูตร	164
ตอนที่ 6	ผลการปรับปรุงเอกสารหลักสูตร (ฉบับผลการวิจัย)	167
ตอนที่ 7	ผลการพัฒนาหลักสูตร	162

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1	รายละเอียดของตัวอย่างประชากรจำแนกตามชั้นปีที่ศึกษา	130
2	รายละเอียดของตัวอย่างประชากรจำแนกตามเพศ	131
3	รายละเอียดของตัวอย่างประชากรจำแนกตามประวัติการศึกษา วิชาที่เกี่ยวข้องกับสังคมไทยในหมวดวิชาพื้นฐานทั่วไป	131
4	รายละเอียดของตัวอย่างประชากรที่มความเห็นเกี่ยวกับสภาพสังคม ไทยในปัจจุบันและแนวโน้มที่น่าจะเป็นในอีก 10 ปีข้างหน้า	132
5	รายละเอียดของตัวอย่างประชากรจำแนกตามอายุ	138
6	รายละเอียดของตัวอย่างประชากรจำแนกตามเพศ	139
7	รายละเอียดของตัวอย่างประชากรจำแนกตามจำนวนปี ของประสบการณ์การสอนวิชาที่เกี่ยวข้องกับสังคมไทย	139
8	คะแนนเฉลี่ยและระดับความคิดเห็นของตัวอย่างประชากร เกี่ยวกับการตั้งวัตถุประสงค์รายวิชา	140
9	คะแนนเฉลี่ยและระดับความคิดเห็นของตัวอย่างประชากร เกี่ยวกับการจัดเนื้อหา	141
10	คะแนนเฉลี่ยและระดับความคิดเห็นของตัวอย่างประชากร เกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน	142
11	คะแนนเฉลี่ยและระดับความคิดเห็นของตัวอย่างประชากร เกี่ยวกับการใช้สื่อการเรียนการสอน	143

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
12	คะแนนเฉลี่ยและระดับความคิดเห็นของตัวอย่างประชากร เกี่ยวกับแนวทางการประเมินผล	144
13	รอยละของตัวอย่างประชากรที่ปฐมภิเทศวิชาที่สอน ในด้านต่าง ๆ	145
14	รอยละของตัวอย่างประชากรที่ดำเนินการจัดกิจกรรม การเรียนการสอนแบบต่าง ๆ	146
15	รอยละของตัวอย่างประชากรที่ใช้สื่อการสอน ประเภทต่าง ๆ	147
16	รอยละของตัวอย่างประชากรที่ดำเนินการวัดและประเมินผล การเรียนการสอนด้วยวิธีต่าง ๆ	148
17	รอยละของตัวอย่างประชากรที่ใช้แบบทดสอบต่าง ๆ ในการวัดและประเมินผล	149
18	รอยละของตัวอย่างประชากรที่วัดความสามารถนักศึกษา ในด้านต่าง ๆ	150
19	รอยละของตัวอย่างประชากรที่ใช้วิธีการดำเนินการต่าง ๆ สำหรับนักศึกษาที่ไม่ผ่านการทดสอบ	150
20	รอยละของตัวอย่างประชากรที่ให้ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหา และอุปสรรคในการเรียนการสอน	150

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
21	คะแนนเฉลี่ยและระดับความคิดเห็นของตัวอย่างประชากร ในการประเมินเอกสารหลักสูตรในหัวข้อต่าง ๆ	160
22	ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงแก้ไขเอกสารหลักสูตร	161
23	ความแตกต่างของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคม ไทยร่วมสมัยก่อนและหลังการทดลอง	166
24	ความแตกต่างของเจตคติที่มีต่อวิชาสังคมไทยร่วมสมัย ก่อนและหลังการทดลอง	166